

СЕРІЯ “НАШІ ОБЕРЕГИ”

СОРОЧКА-ВИШИВАНКА

- Оповідання
- Вірші
- Легенди, приповідки
- Прислів'я та цікавинки

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 74.200
С65

Серія “Наші обереги” заснована 2005 року

С65 Сорочка-вишиванка / Упорядник Макаренко О.П.—
Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. — 32 с.
ISBN 978-966-10-1610-0

Посібник містить оповідання, легенди, приповідки, вірші, пісні, прислів'я, цікавий додатковий матеріал про неодмінний атрибут українського життя – вишиванку.

Для вихователів дошкільних установ, учителів початкових класів, студентів педагогічних закладів, батьків.

ББК 74.200

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-1610-0

© Навчальна книга – Богдан,
майнові права, 2010

Вишиванка: національна святиня, бо символізує собою і несе в собі духовне багатство, високу мудрість і традиційний зв'язок багатьох поколінь — зв'язок, що не переривається віками.

(А. Багнюк “Символи українства”)

Вступ

— Люба дитино! Поглянь, що ти бачиш перед собою? Так, скриню.

— А що колись зберігали у скрині? Молодець. Сорочки, рушники, віночки і багато іншого.

— А як ти думаєш, що ми сьогодні дістанемо зі скрині? Не вгадаєш? А ось послухай.

(Звучить пісня на слова Дмитра Павличка “Два кольори”, композитор Олександр Білат.)

“Як я малим збирався навесні піти у світ незнаними шляхами, сорочку мати вишила мені червоними і чорними, червоними і чорними нитками”.

Чи ти знаєш, про що ця пісня? Так, про сорочку. А написав її поет Дмитро Павличко.

Багато інших поетів склали пісні та вірші про сорочку. І народних пісень багато. А як ти думаєш, чому? Тому, що вона є символом та оберегом. Адже коли побачать людину у вишитій сорочці — знають, що то українець чи українка. Тому сорочка символізує український одяг. А оберегом — тому, що кожну людину оберігає від усякого лихого, недоброго.

Чи давно почали вишивати сорочки? Так, дуже давно. Ти ще рахувати не дуже вмієш, але я тобі по секрету скажу, що в одному з музеїв України є вишита сорочка, якій уже 200 років! Уявляєш?

А ти хочеш більше дізнатися про сорочку, про цей одяг-дивину? Тож слухай.

— Сьогодні неможливо уявити український національний

одяг без традиційної вишивки, яка є неодмінною частиною нашої культури. А коли ти вийдеш на святкову вулицю, то побачиш розмаїття сорочок-вишиванок, в які одягнені і старі, і малі. Тож давай і ми з тобою розглянемо малюнки вишитих сорочок. *(Розгляд малюнків.)*

— З давніх-давен поняття “вишивка” означало прикрашання тканини за допомогою голки і нитки.

Чорний колір вишивки був домінуючим, тобто головним,

іноді до нього додавали темно-вишневий або ж у червоно-чорну гаму добавляли жовтий чи зелений кольори.

Сорочка-вишиванка завжди була символом чистоти душі і тіла та оберегом від злого духу та лихого ока. Тому вона завжди мала бути чистою й охайною, бо свідчила не лише про її господаря, а й про інших домашніх, котрі її злагодили і тримали в чистоті.

Ця національна святиня символізує і несе в собі духовне багатство, високу мудрість і традиційний зв'язок багатьох поколінь, тому що не переривається віками. Білу вишиту сорочку, виготовлену з лляного чи

конопляного полотна домашньої роботи, передають з роду в рід, зберігаючи як безцінну реліквію.

Любе дитя, знай, що здавна візерунок на вишиванці залежав від того, кому вона призначалася: батькові, братові, нареченому чи другові, парубку чи одруженому — кожному вручалася

Прислів'я

Родився, як в сорочці.
Своя сорочка найближча до тіла.
Хоч сорочка одна, та біленька щодня.
Чужою сорочкою не вгрієшся.
Рукава як писанка, а личко як маків цвіт.
Як мати рідненька, то й сорочка біленька.
Як неділя, то й сорочка біла.

Цікавинки

Наші пращури вірили, що візерунки на рушниках або одязі можуть повністю змінити долю людини. Про магічний зміст та енергетику диво-орнаментів кореспонденту “ВЗ” розповіла поетеса та дослідниця Марія Чумарна.

газета “Високий замок” (10 липня 2008 року)

“Характерно і показово: символіка новітніх українських вишиванок у своїх образах збігається з орнаментами давніх трипільських часів. В цьому – спадкоємність наших культурних виявів”.

*Символи українства. Художньо-інформаційний довідник. Багнюк А. Л. —
Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010*

На щастя, на долю

Найбільше та найяскравіше прикрашали весільні сорочки: на них кожен візерунок немов кодував долю молодят. Тут переважали символи плодючості, поєднання жіночого та чоловічого начал (води та вогню).

Чоловічі сорочки оздоблювали вишитими блискавками, які нібито навіювали чоловічу силу, жіночі — ромбовидними узорами з перехресними лініями, які “засіювали” дітородний центр.

Своє весільне вбрання молодиця носила близько року, доки не народжувала перше дитя. Потім цей одяг зберігали у скрині, яку ніхто не мав права відкривати, щоб не відбулося викрадення енергії. Коли жінка відходила в інший світ, на неї знову вдягали сорочку, в якій вона йшла до шлюбу, весільний вінок клали до труни.

Свій одяг (особливо весільний) ніколи не можна позичати або передавати іншим, оскільки людина мимоволі “вкраде” чуже благословення та віддасть свою енергетику.

З періодики

Легенда про вишиту сорочку

Був такий час, що почав на землі люд вимирати. Від якої хвороби — ніхто не знав. Не шкодувала вона ні молодих, ні старих. А жила в одному селі бідна вдова Марія. Забрала хвороба у неї чоловіка і п'ятеро діток. Лише найменша Іванка ще здорова. Пильнує матір за донечкою, як за скарбом найдорожчим. Але не вберегла. Почала сохнути Іванка — тане на очах. А ще просить матінку:

— Врятуй, мамо, я не хочу помирати!

Так ті оченята блищать, що бідна жінка місця собі не знаходить. Одного вечора до хати прийшла якась бабка. Як і коли прийшла — Марія і не чула.

— Слава Богові, — привіталася. —

Що, помирає остання? А могла б жити!

— Як? Бабуню сердечна, я Бога благаю, спаси, порятуй найменшу. Не лиши мене в самоті.

Стара взяла до серця той плач і мовила:

— Повідаю тобі тайну тієї страшної хвороби. Але присягнись, що нікому не розкриєш цієї таємниці.

— Присягаю, — мовила Марія.

— Знай, послав чорну Смерть Господь Бог. Грішників багато розвелосся, зла, заздрощів. На людях хреста нема. А чорти втішаються і всіх, на кому не видно хреста, — убивають. Дам я тобі пораду... Виший на рукавах, пазусі і в інших місцях хрести. Та ший чорні або червоні, щоб чорти здалеку виділи... Але не кажи нікому більше, бо смерть доньки побачиш на очах...

Вже за годину червона і чорна мережки оперезали дитячу сорочечку. А назавтра світять до сонця хрести і хрестики. І собі жінка нашила. А донечка здоровішала щодень і просила маму:

— А виший ще терен і калину...

Незабаром вже Іванка здорова: і скаче, і сміється, і співає. А Марійчине серце стискається від болю, як бачить, що люд помирає. Змарніла Марійка, аж світиться. Все пестить та цілує донечку, а думки в голові, як чорні хмари. Якось не витримала — від хати до хати почала бігати:

— Шийте, шийте хрести... вишивайте... Будете жити! Рятуйтесь!

А люди невірили їй. Марія взяла на руки Іванку і побігла до церкви. Забила в дзвін на сполох. За хвилю всі зібралися.

— Не повірили?

Миттю зірвала з Іванки вишиту сорочку. І дитя нестало.

Зміст

<i>Вступ</i>	3
Сорочка – вишиванка в художньому слові, авторській та народній пісні, малих фольклорних жанрах.	9
Українські народні пісні	14
Прислів'я, цікавинки.....	16
Легенди, приповідки.....	17
<i>Додаток</i>	21
<i>Література</i>	28

Навчальне видання

Серія "Наші береги" заснована 2005 року

Упорядник

Макаренко Ольга Петрівна

СОРОЧКА-ВИШИВАНКА

Головний редактор *Богдан Будний*

Редактор *Оксана Базан*

Художник *Олена Васильчук*

Обкладинка *Світлани Бялас*

Комп'ютерна верстка *Олени Захарійчук*

Підписано до друку 21.09.2010 р. Формат 60×84/16. Папір друкарський.

Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 1,86.

Умовн. фарбо-відб. 1,86. Обл. -вид. арк. 0,75.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців

ДК №370 від 21.03.2001 р.

Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008

тел./факс (0352) 52-06-07, 52-05-48, 52-19-66

publishing@budny.te.ua

www.bohdan-books.com

ISBN 9789661016100

9 789661 016100